

*AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI DAXİLİ İŞLƏR
NAZİRLİYİ*

P O L İ S A K A D E M İ Y A S I

KAFEDRA: “DİO-NUN İNZİBATI FƏALİYYƏTİ”.

FƏNN: “KRİMİNOLOGİYA ”

FAKÜLTƏ: ƏYANİ

M Ü H A Z İ R Ə

MÖVZU № 5. «Kriminoloji viktimoloqiya».

Tərtib etdi: “DİO-nun inzibati fəaliyyəti”
kafedranın baş müəllimi,
polis polkovnik-leytenantı

Vüqar Mansurov

B A K I 2020

MÖVZU № 5. «Kriminoloji viktimologiya».**P L A N:****GİRİŞ:**

1. Cinayətlərin viktimoloji profilaktikasının anlayışı, məqsədləri, vəzifələri və obyektləri.
2. DİO tərəfindən həyata keçirilən cinayətlərin viktimoloji profilaktikasının forma və metodları.
3. DİO tərəfindən cinayətlərin viktimoloji profilaktikasının təşkili.

NƏTİCƏ:**Ə D Ə B İ Y Y A T:**

1. Azərbaycan Respublikası DİN-in 22.01.2020-ci il tarixli KQ-1 nömrəli Kollegiya qərarı: “2019-cu ildə cinayətkarlığa qarşı mübarizə və ictimai təhlükəsizliyin təmin edilməsi üzrə respublika daxili işlər orqanlarının fəaliyyətinin nəticələri və qarşıda duran vəzifələr haqqında”
2. N.Əliyev, V.Mansurov.Kriminologiya. Dərs vəsaiti. Bakı, 2016.
3. N.Əliyev, V.Mansurov.Kriminologiya. Dərs vəsaiti (Sual və cavablarda). Bakı, 2015.
4. N.Əliyev, V.Mansurov.Kriminologiya. Dərs vəsaiti (Sxemlərdə). Bakı, 2017.
5. Səməndərov F.Y. Kriminologiya. Dərs vəsaiti, Bakı, 2012.
6. Ə.Piriyev. Kriminologiya. Dərslik. Bakı,1999.
7. Д.Ривман. «Криминальная вИКТИМОЛОГИЯ» Учебник. Санкт-Петербург, 2002.

GİRİŞ

Cinayətkarlıq sosial hal olduğu üçün özünə qarşı kompleks yanaşma tələb edir. Ölkəmizin sosial və iqtisadi sahələrində baş verən yeniliklər cinayətkarlığın da inkişafına təsir edərək onun kəmiyyət və keyfiyyət göstəricilərinin dəyişkənliyinə səbəb olmuşdur.

Stabil siyasi durum və güclü iqtisadiyyat cinayətkarlığın azalmasının əsas meyarlarından biridir. Lakin bu sahədə kriminoloji proqnozlar əsaslanmaqla həyata keçirilən kompleks iqtisadi, sosial, tərbiyəvi və hüquqi tədbirlər tələb olunur. Göründüyü kimi cəmiyyətin davamlı inkişafı üçün hüquq-mühafizə orqanları əməkdaşlarının kriminoloji biliklərlə silahlanması vacib amildir.

Bir tərəfdən, cinayətkarlığın xəbərdarlığı və ona qarşı mübarizədə təşəkkül tapmış baxışlar sistemin kökündən dağılması, digər tərəfdən isə, beynəlxalq, transmilli cinayətkarlığın geniş yayılması ilə xarakterizə olunan müasir şəraitdə cinayətkarlığın xəbərdarlığı təcrübəsində və nəzəriyyəsində yeni istiqamətlərin inkişaf etməsi daha aktual əhəmiyyət kəsb edir. Belə istiqamətlərdən biri kriminal viktimologiyadır

Sual 1.

Cinayətlərin viktimoloji profilaktikasının anlayışı, məqsədləri, vəzifələri və obyektləri

Viktimologiya – latın mənşəli «*victim*» («*qurban*») və qədim yunan mənşəli «*logos*» (təlim, elm) sözlərindən götürülüb, hərfi tərcümədə «*qurban haqqında təlim*» mənasını verir. Geniş mənada o, yalnız cinayət qurbanlarını deyil, həm də hüquq pozuntusu, xəta (delikt), bədbəxt hadisə (zədə, xəsarət viktimologiyası) qurbanlarını öyrənir. Beləliklə, kriminal viktimologiya – cinayətkar qəsdlərdən xəsarət almış şəxsləri, cinayət qurbanlarını, cinayətin törədilməsindən, törədilməsi dövründə və ondan sonra onların davranışının xüsusiyyətlərini, «cinayətkar-qurban» qarşılıqlı münasibətinin spesifikliyini öyrənir və cinayətkarlığın xəbərdarlığının yeni növüdür – cinayətlərin viktimoloji xəbərdarlığıdır. Cinayətlərin viktimoloji xəbərdarlığı isə öz növbəsində əhalidə və ayrı-ayrı vətəndaşlarda cinayətkar qəsdlərin qurbanı olmaq riskini aşağı salmaq yolu ilə cinayətlərin xəbərdarlığına yönəlmiş dövlət və ictimai tədbirlər kompleksindən ibarətdir.

Cinayətkarlığa qarşı mübarizənin səmərəliliyini yüksəltmək, xüsusilə də şəxsiyyətin, cinayətin törədilməsinə kömək edən səbəb və şəraitin öyrənilməsi ilə yanaşı, eyni zamanda bütün hallarda zərərçəkmişin (cinayət qurbanının) şəxsiyyətinin təfəsilatı ilə öyrənilməsi də vacibdir. Hazırda, xüsusilə də cəmiyyətsiz davranışın profilaktikası üçün viktimoloji elmsiz cinayətkarlığın öyrənilməsi natamam və qeyri-dəqiqdir formulası hamı tərəfindən tanınır. Zərərçəkmişin şəxsiyyəti tədqiq edilmədən profilaktika mövcud ənənəvi yanaşma çərçivəsindən çıxıb bilməz. Bununla əlaqədar olaraq, profilaktikanın səviyyəsini, formalarını və növlərini nəzərdən keçirərkən onun viktimoloji növünü ayırırlar. Viktimoloji profilaktika belə bir ideya ilə şərtlənir ki, cinayətlərin törədilməsi imkanını bir sıra amillərdən asılıdır və bu amillər müəyyən edilə və sonradan bitərəf-ləşdirilə bilər. Belə amillərdən biri cinayətin qurbanı və onun davranışdır.

Cinayətdən xəsarət alma problemi kriminologiya, cinayət hüququ, cinayət prosesi, kiminalistika, məhkəmə psixologiyası və s. mütəxəssisləri tərəfindən öyrənilmiş və öyrənilir. Zərərçəkmişin şəxsiyyətinə və davranışına zəruri müdafiə, «zərərçəkmişin təqsiri» məsələləri üzrə işlərdə xüsusi diqqət yetirilir; ölkədə sosial təzahür elmi kimi intihar edənlərin öyrənilməsi həyata keçirilir. Bundan başqa, zərərçəkmişlərin müdafiəsi və onlara yardım göstərilməsi üzrə təşkilatlar, xüsusi xidmətlər yaradılır.

Həm xarici, həm də milli alimlər tərəfindən kriminologiyanın viktimoloji istiqamətləri çərçivəsində yerinə yetirilən tədqiqatlar inandırıcı şəkildə göstərir ki, hüquq pozuntusu şəraitində qurbanın rolu nəzərə alınmadan cinayətin törədilməsinə kömək etmiş səbəb və şəraiti tam həcmdə dərk etmək mümkün deyil. Cinayətkar, qurban və şərait bir-biri ilə o qədər sıx surətdə əlaqədardır ki, onlar vahid sistemi təşkil edir və yalnız göstərilən komponentlərin hamısı olduqda mövcuddur. beləliklə, cinayətlərin səbəblərinin təhlilinə baxışların mühüm transformasiyası baş vermişdir: qəti olaraq göstərilir ki, cinayətin törədilməsi – dinamik prosesdir və bu prosesdə cinayətkarın və onun qurbanının çox intensiv qarşılıqlı əlaqəsi baş verə bilər.

Kriminal viktimologiyanın müstəqilliyi yalnız onun predmeti ilə deyil, həm də spesifik funksiyaları ilə şərtlənir.

Kriminal viktimologiyanın əsas funksiyası¹ qurbanın şəxsiyyətinin və davranışının öyrənilməsi, viktimliyin tədqiqidir. Bunun da nəticəsində cinayətləri daha səmərəli surətdə açmaq və araşdırmaq, cinayətin tam mənzərəsini müəyyən etmək, cinayət qurbanının şəxsiyyətinin və davranışının rolu nəzərə alınmaqla cinayətkarların təqsirini obyektiv olaraq qiymətləndirmək üçün daha əlverişli imkan yaranır.

Kriminal viktimologiyanın mühüm funksiyalarından biri maarifləndirmədir (hüquqi tərbiyədir). Tədqiqatlar göstərir ki, zərər əksəriyyəti çəkənlərin əksəriyyəti aşağı hüquqi bilik səviyyəsinə malikdir.

¹ Бах.. Полубинский В.И. Виктимология и профилактика правонарушений органами внутренних дел.-Омск, 1990. С.11.

**Nəhayət, kriminal viktimologiyanın funksiyalarından biri də nəzəri-
idrak empirik baza toplansa da həm də kriminal viktimologiya çərçivəsində,
həm də elmlərin (cinayət hüququ, cinayət prosesi, kriminalistika, məhkəmə
psixologiyası və təbabət, mülki hüquq, cəza-icra hüququ və nəhayət
kriminologiya) kəşfiyyat yerdə tədqiqatların keçirildiyinə və hazırda da
keçirilməsinə baxmayaraq, onların nəticələri mütəxəssislərin yalnız məhdud
dairəsinə məlumdur.** Bu, eyni zamanda təhsil müəssisələrində tədris prosesinə
də mənfi təsir göstərir, çünki gələcək hüquqşünaslar zəruri biliklər ala bilmir
və bunun da nəticəsində onların təcrübədə göstəriciləri çox aşağıdır.

Cinayətlərin xarakterindən, vurulmuş ziyandan asılı olaraq
zərərçəkmişlərin təsnifatı da mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Bu təsnifat
əsasında, bir qayda olaraq, ümumi obyektə birləşmiş cinayət tərkibləri durur
(məsələn, mülkiyyət əleyhinə cinayətlərdən zərər çəkənlər). Bundan başqa,
konkret cinayət növlərindən – cib oğurluğundan, zorlamadan, adam
öldürmədən zərərçəkmişlərin də tədqiqatı aparılmışdır. Demografik
əlamətlərdən – peşəsindən, ixtisasından, vəzifəsindən, yaş həddindən,
cinsindən və s. asılı olaraq zərərçəkmişlərin təsnifatı da mühüm əhəmiyyətə
malikdir. Cinayətin ağırlığından və cinayətkar nəticənin ağırlığından asılı
olaraq qurbanların qruplaşdırılması da mühüm təcrübə əhəmiyyət doğurur.

Zərərçəkmişlərin təsnifatı zamanı həm də mənəvi-psixi meyarları
rəhbər tutmaq lazımdır. Təcavüzkarlıq, xəstəlik, alkoqolizmə meylik və digər
mənfi, bəzən isə müsbət (məsələn, sadəlövlük) şəxsiyyət xarakteristikası
müəyyən mənada zərərçəkmişin davranış xəttini şərtləndirir. Bu isə bir sıra
hallarda viktimogen şəraitin yaranmasına kömək edir: mənəvi qərarlılıq,
ehtiyatlılıq, beyin aydınlığı, yaxşı fiziki hazırlıq bir çox hallarda törədilən
cinayətlərin qarşısını almağa kömək edir.

Alimlər və təcrübə işçilər qeyd edir ki, cinayətin qurbanı olmaq riski
əhali arasında qeyri-bərabər ölçüdə yayılır. Məsələn, qadınlar, uşaqlar, qoca
yaşda şəxslər, fiziki və əqli cəhətdən zəif olan şəxslər zorakı cinayətlərin
qurbanına daha çox çevrilirlər. Yüngülfikirli və həris şəxslər dələduzluq

cinayətinin əsas qurbanıdırlar. Zorakı və tamah cinayətlərinin qurbanları isə əsasən, alkqol sərxoşluğu vəziyyətində olan şəxslərdir və s. Vətəndaşların müəyyən kateqoriyaları özlərinin xidməti və ictimai vəziyyətlərinə görə cinayətlərin qurbanına çevrilir.

Viktimlik vəziyyəti cinayət qurbanının kəmiyyət göstəricisində ifadə olunur (mütləq sayda, əmsalda, indeksdə). Viktimlik vəziyyəti statistikada (qurbanların sayı, zərərçəkmişlərin payı, viktimlik əmsalı), dinamikada, inkişafda, dəyişiklikdə müəyyən edilə bilər, başqa sözlə, müəyyən vaxt ərzində (il, ay, həftənin günü, günün vaxtı) bu və ya digər əraziyə münasibətdə qiymətləndirilə bilər.

Viktimoloji profilaktika – viktim davranışı formalaşdıran və cinayətlərin törədilməsini, risqlər qrupunun və yüksək viktimlik dərəcələri konkret şəxslərin aşkar edilməsini onların müdafiə xassələrini bərpa etmək və ya fəallaşdırmaq məqsədi ilə) şərtləndirən amillərin, halların, şəraitlərin aşkar edilməsinə, aradan qaldırılmasına və ya bitərəfləşdirilməsinə yönəlməsi sosial institutların spesifik fəaliyyəti, həmçinin vətəndaşların və konkret şəxslərin cinayətdən xüsusi müdafiəsi vasitələrinin işlənilməsi, yaxud da artıq mövcud vasitələrin daha da təkmilləşdirilməsidir¹.

Viktimoloji profilaktika sisteminin məqsəd və vəzifələri müəyyən edilərkən onun ümumsosial, xüsusi və fərdi səviyyələrini ayırmaq lazımdır.

Ümumsosial səviyyə – cəmiyyətin kriminal viktimləşdirilməsinə və viktimlik dərəcəsinin aşağı endirilməsinə kömək edən səbəb və şəraitin aradan qaldırılmasına və ya bitərəfləşdirilməsinə yönəlmiş sosial-iqtisadi və mədəni-tərbiyəvi vəzifələrin həllidir.

Xüsusi səviyyə – dövlət orqanları, ictimai birliklər və ayrı-ayrı vətəndaşlar tərəfindən ayrı-ayrı şəxslərin və ya əhali qrupunun viktim xassə və keyfiyyətlərinin realizəsinə yol verməmək yolu ilə cinayətlərin xüsusi xəbərdarlığı məqsədinə malik olan tədbirlərin həyata keçirilməsidir.

¹ Бах. Криминология и организация предупреждения преступлений. – М., 1995. С. 227-228

Fərdi səviyyə – özlərinin davranışı və şəxsiyyət xarakteristikasının məcmusu üzrə cinayət qurbanı olmaq ehtimallı şəxslərlə, onların müdafiə reaksiyasının fəallığının yüksəldilməsinə, həmçinin onların şəxsi, əmlak və digər təhlükəsizliyinin təmin edilməsinə yönəlmiş fərdi profilaktika işidir.

Sual 2.

DİO tərəfindən həyata keçirilən cinayətlərin viktimoloji profilaktikasının forma və metodları.

Viktimoloji profilaktikanın səmərəliliyi kriminoloji amilləri (həm ümumi, həm də konkret cinayəti xarakterizə edən) hərtərəfli nəzərə almağa imkan verən viktimoloji xarakterli geniş informasiyanın təhlili olmadan mümkün deyil. Profilaktik işin təşkili zamanı cinayətlərin törədilmə yeri, vaxtı, üsulunu, cinayətin törədilməsində cəlb edilmiş cinayətkarların və ya zərərçəkmişlərin daha tipik kateqoriyalarını bilmək, ümumiləşdirmək və nəzərə almaq lazımdır. İnformasiyanın toplanması, onun öyrənilməsi daha tipik potensial zərərçəkənləri aşkar etməyə imkan verir. Şübhəsiz ki, potensial zərərçəkmişlərin aşkar edilmiş çox mürəkkəb vəzifəsidir. Çünki çox vaxt cinayət əməllərindən xəsarət almış bir çox şəxslər hüquq-mühafizə orqanlarına müraciət etməkdən boyun qaçırırlar. Bu vəziyyəti bir qədər də mürəkkəbləşdirir.

Ümumi viktimoloji profilaktikanın əsas vasitəsi hüquqi tərbiyədir. Təcrübə göstərir ki, bir sıra cinayətlər zərərçəkmişlərin xüsusilə də zəruri müdafiə barədə hüquqi savadsızlığı ucbatından baş verir.

Viktimoloji profilaktikada müsbət səmərəyə əhali içərisində, xüsusilə də əhalinin yüksək viktimliyi ilə fərqlənən hissəsi arasında izahedici işin aparılması yolu ilə nail olunur. Hüquq-mühafizə orqanlarının əməkdaşları mühazirələrlə, söhbətlərlə çıxış edərkən viktim xarakterli hallara xüsusi diqqət yetirməli, daha diqqətli olmağı, ehtiyatlılıq qaydalarına riayət etməyi əməllərə (həm özünün, həm də digər şəxslərin) tənqidi yanaşmağı tövsiyə etməlidirlər.

Fərdi viktimoloji profilaktika yüksək viktimli şəxslərin aşkar edilməsi və onlarla cinayət qurbanı olmaq riskini aşağı salmağa yönəlmiş müdafiə-tərbiyə tədbirlərinin keçirilməsi əsasında qurulmalıdır¹.

¹ Бахю Блувштейн Ю.Д., Зырин М., Романов В.В. Профилактика преступлений. Минск, 1986. С.268.

Müəyyən viktimlik dərəcəsini və onun gələcəkdə inkişafı mümkünlüyünü müəyyən edən əlamətləri aşkar edib, fərdi viktimoloji profilaktika tədbirlərindən istifadə etməklə konkret şəxsdə yüksək viktimlik potensialının aşağı salınması zəruridir. Bu məqsədlə viktimoloji profilaktika iki formada **bilavasitə və erkən formalarda** həyata keçirilir.

Bilavasitə profilaktika tədbirləri ya artıq cinayət qurbanı olmuş, yaxud da qurbana «çevrilməyə» yaxın vəziyyətdə olan şəxlərə yönəlmişdir. **Erkən profilaktika** tədbirləri isə yüksək viktimlik dərəcəsinə malik olan potensial qurban əlamətləri altına düşən şəxsiyyətə yönəlmişdir.

Bu halda fərdi profilaktika formaları arasındakı fərq başlıca olaraq, şərti zaman meyarı ilə şərtlənir. Bu meyar cinayətin törədilmə anınadək onun olduğu yeri müəyyən etməyə imkan verir. Sonuncu konkret profilaktika tədbirinin seçilməsi ilə əlaqədardır.

Erkən profilaktika böyük zaman fasiləsi zamanı istifadə edilir. Fərdi viktimoloji profilaktika yalnız potensial qurbana deyil, həm də onların yaxın əhatəsinə, sosial əlaqələrinə, mikromühitinə yönəlməlidir.

Fərdi viktimoloji profilaktika tədbirləri sistemi onunla xarakterizə olunur ki, onun həyata keçirilməsi gedişində sadəcə olaraq «fəal subyektin passiv obyektə təsiri deyil, şəxsiyyətlərarası əlaqənin spesifik formaları realizə olunur ki, burada da bir tərəf davranışını yenidən qurmağa cəhd edir»¹.

Fərdi təsir tədbirlərinin iki növə bölmək olar: 1) inandırma tədbirləri və 2) yardım tədbirləri.

¹ Бах. Блувштейн Ю.Д., Зырин М.И., Романов В.В. Профилактика преступлений. Минск., 1986.

Sual 3.

DİO tərəfindən cinayətlərin viktimoloji profilaktikasının təşkili

Cinayətlərin viktimoloji profilaktikası – kompleks vəzifədir və onun həllində daxili işlər orqanlarının bütün xidmətləri, həmçinin dövlət orqanları və ictimai təşkilatlar iştirak etməlidir. Viktimoloji profilaktika subyektlərinin qarşılıqlı əlaqəsi problemi böyük təcrübi əhəmiyyətə malikdir. Çünki ictimai qaydanın möhkəmləndirilməsi və cinayətkarlığın qarşı lazımı mübarizə tam həcmdə hər hansı bir konkret xidmətin və ya orqanın vasitə və metodları ilə mümkün deyil. Bu halda qarşılıqlı əlaqə yalnız cinayətlərin viktimoloji profilaktikası üzrə vəzifələrin yerinə yetirilməsini təmin edən vasitə deyil, eyni zamanda idarə edilən sistemin səmərəliliyinin yüksəldilməsinin zəruri şərtidir. Yalnız bu yolla viktimogen şəraitin şərtləri üzrə lazım olan yerdə kifayət qədər qüvvə və vasitə cəmləşdirmək olar. Bu zaman subyektlərdən hər biri öz səlahiyyətləri həddində (həddində) hərəkət edir, onların razılaşdırılmış hərəkətləri isə planlaşdırılmış tədbirlərin ciddi yerinə yetirilməsi yolu ilə həyata keçirilir.

Cinayətlərin viktimoloji profilaktikası subyektləri arasında qarşılıqlı əlaqənin təşkilini dinamikada iki ardıcıl hərəkətlər qrupuna bölmək olar: qarşılıqlı əlaqənin başlanmasına qədərki hərəkətlər; qarşılıqlı əlaqə prosesindəki hərəkətlər.

Birinci qrupa aiddir: mövcud materialların təhlili; qarşılıqlı əlaqə məqsədlərinin müəyyən edilməsi; qarşılıqlı əlaqədə olan tərəflərin imkanlarının qiymətləndirilməsi; qarşılıqlı əlaqə formalarının müəyyən edilməsi və tədbirlərin işlənilib hazırlanması; tədbirlərin icraçıların: vasitələrinin və icra müddətlərinin müəyyən edilməsi.

Qarşılıqlı əlaqə prosesində (ikinci qrup) aşağıdakı mərhələləri ayırmaq olar: viktimogen şəraitin təhlili və qiymətləndirilməsi; viktimogen amillərin bitərəfləşdirilməsi və aradan qaldırılması üzrə qarşılıqlı əlaqə tərəflərinin hərəkət planında dəqiqləşdirmələr etmək. Hər

bir konkret tədbirin, hətta ən müfəssəl işlənilib hazırlanmasında da viktimoloji profilaktika subyektlərinin birgə və razılaşıdırılmış hərəkətləri prosesində yaranan şəraiti qabaqcadan görmək olmur. Buna görə də ilkin plana hər hansı dəyişikliklərin edilməsi istisna edilmir, belə dəyişiklik və düzəlişlər prosesin çevikliyi təmin edir.

Viktimoloji profilaktikanın inkişafı daxili işlər orqanlarının profilaktika fəaliyyətinin səmərəli informasiya təminatı ilə sıx bağlıdır.

Ümumiyyətlə, qeyd etmək lazımdır ki, problemin həlli yalnız cinayətlərin, onların törədilməsi amillərinin təqsirkar şəxslərin nə dərəcədə hərtərəfli təhlil edilməsindən deyil, həm də bu cinayətlərdən zərər çəkmiş şəxslərin şəxsiyyətinin və davranışının nə dərəcədə geniş və dərin öyrənilməsindən asılıdır. Çünki, təcrübə göstərir ki, bir çox hallarda qurbanın özü cinayətkar niyyətin yaranmasına və həyata keçirilməsinə kömək edir.

NƏTİCƏ

Vətəndaşların hüquq və azadlıqlarının müdafiəsi, sosial-iqtisadi tərəqqi üçün başlıca qarant olan sabitliyin qorunub saxlanması kimi vəzifə DİO-nun üzərinə qoyulmuşdur. Daxili stabilliyin qorunub saxlanması istiqamətində aparılan fəaliyyətlərdən biri də cinayətlərin profilaktikasıdır.

DİO tərəfindən aparılan viktimoloji profilaktikanın əsas məqsədi davranışlarında cinayətin qurbanına zəvriyə biləcək şəxslərin pozitiv istiqamətdə korreksiya edilməsidir. Bu məqsədə çatmaq üçün aşağıdakı vəzifələrin yerinə yetirilməsi tələb olunur:

- gələcəkdə cinayətin qurbanı ola biləcək şəxslərin aşkar edilməsi;
- bu şəxslərin, həmçinin onlara mənfi təsir göstərə biləcək mənbələrin öyrənilməsi;
- fərdi profilaktik tədbirlərin planlaşdırılması.

DİO tərəfindən cinayətlərin viktimoloji profilaktikası sahəsində müvafiq tədbirlərin tətbiqi nəzərdə tutulur. DİO tərəfindən cinayətçılığa qarşı mübarizə tədbirləri hazırlanarkən aşağıdakı xüsusiyyətlər nəzərə alınmalıdır:

- 1) cinayətin fərdi və ümumi profilaktikasının fəaliyyətinin nəticəsi və əməliyyat şəraitinin vəziyyəti;
- 2) digər şəhər (rayon) daxili işlər idarələrinin cinayətlərin profilaktikası üzrə işinin planlaşdırılması;
- 3) daxili işlər idarələrinin digər dövlət orqanları və ictimai təşkilatlarla qarşılıqlı əlaqəsi və s.